



สนธิสัญญาเอลิเซนั้นทำให้ประเทศฝรั่งเศสและเยอรมนียืนหยัดเป็น
กลไกสำคัญของการกำหนดนโยบายและการบูรณาการ ท่ามกลางความ
เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในเวทีระหว่างประเทศ

ABSTRACT

European integration. France and Germany celebrate the fiftieth anniversary of their friendship

Wiraj Sripong

The year 2013 marks an important moment of the European integration. France and Germany celebrate the fiftieth anniversary of their friendship, restored in the early 1960s. The signing of the Élysée Treaty in January 1963 has turned the page of the Franco-German history and the one of Europe. The effort to re-establish the ties between the two countries has ended the seventy-five year long hostility, lasting from 1870 to 1945. Nowadays, war between France and Germany is not only unlikely, but unthinkable. The creation of the European Coal and Steel Community in 1950 was the very first step to overcome the causes of the Second World War. The signing of the treaty further contributed to deepen the relations between the two nations. Fifty years of amity have led to the institutionalization of their cooperation at the regional level. Over time, this regularised bilateralism has become the cornerstone in the formulation of French and German foreign policy. A strong alliance has been formed and has become the main engine of the European integration process.

This article has the objective to commemorate the event that has led to the creation of the so called "Franco-German motor". This is not to forget the leitmotiv of this article, to introduce the history of the Franco-German relationship to a wider Thai public. Thus, the focus of this article will be drawn on the development of the Franco-German relationship and its impact on the studies of European integration. This article will begin with the explanation of the reasons leading the two countries to cooperate. It will end with the description of the impact of this special relationship on the studies of European affairs.

ห้าทศวรรษของมิตรภาพฝรั่งเศส – เยอรมนีกับสหภาพยุโรป: จากคู่อริสู่การเป็นกลไกหลักของการบูรณาการ

วิรัช ศรีพงษ์

บทนำ

ตลอดทศวรรษสามปีแห่งการบูรณาการสหภาพยุโรป ประเทศฝรั่งเศสและเยอรมนีได้รับการมองว่าเป็นกลไกสำคัญในการรวมตัวของภูมิภาคแห่งนี้ เมื่อมีการกล่าวถึงการรวมตัวของสหภาพยุโรปในแวดวงวิชาการด้านยุโรปศึกษาในประเทศฝรั่งเศส หัวข้อที่มักจะได้รับกล่าวถึงและได้รับความสนใจเป็นอย่างมากคือ ความสัมพันธ์ระหว่างฝรั่งเศสและเยอรมนี ปี ค.ศ. 2013 เป็นปีครบรอบห้าทศวรรษของการสถาปนาความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการของทั้งสองประเทศ หลังจากที่สองครมโลกครั้งที่สองได้สิ้นสุดลง ความสัมพันธ์ดังกล่าวได้กลายมาเป็นกลไกสำคัญของการบูรณาการและเป็นพื้นที่ทางการประนีประนอมทางการทูตของทั้งสองประเทศ

บทความนี้มีจุดประสงค์ที่จะนำเสนอเรื่องราวความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศภายใต้สนธิสัญญามิตรภาพเอลิเซ (Treaty of Élysée) ผู้เขียนจะเริ่มต้นจากการแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นทางการเมืองที่นำมาสู่การร่วมมือกันระหว่างสองประเทศ ในช่วงที่สองผู้เขียนจะมุ่งเน้นไปที่การมองภาพรวมตลอดห้าทศวรรษของความสัมพันธ์ดังกล่าวและผลของสนธิสัญญาเอลิเซต่ออียูโรปศึกษา

วิสัยทัศน์ที่แตกต่าง กับ การเป็นกลไกสำคัญในการบูรณาการระดับภูมิภาค และ การสถาปนามิตรภาพฝรั่งเศส – เยอรมนี

ปี ค.ศ. 2013 นับเป็นปีสำคัญอีกปีหนึ่งในการบูรณาการระดับภูมิภาคของสหภาพยุโรปเนื่องจากเป็นปีที่ประเทศฝรั่งเศสและเยอรมนีเฉลิมฉลองวาระครบรอบ 50 ปี ของ สนธิสัญญามิตรภาพระหว่างสองประเทศซึ่งได้รับการลงนามจากผู้นำของทั้งสองฝ่ายเมื่อวันที่ 22 มกราคม ค.ศ. 1963 สนธิสัญญาดังกล่าวนับเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ รวมไปถึงการพัฒนาการรวมตัวของสหภาพยุโรปเช่นกัน

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงในช่วงปี ค.ศ. 1945 เป้าหมายสำคัญของการฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ของภูมิภาคยุโรปนั้นคือการหลีกเลี่ยงการก่อกวนเยอรมนีดังที่เป็นมาในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 และนำยุโรปภาคพื้นทวีปกลับสู่ภาวะปกติทางการเมืองและเศรษฐกิจโดยเร็วที่สุด ทั้งนี้ เพื่อให้การพัฒนากระบวนการปกครองทางการเมืองและเศรษฐกิจเป็นไปตามแบบเสรีนิยมประชาธิปไตย จุดประสงค์สำคัญของกลุ่มสัมพันธ์มิตรในการดำเนินนโยบายดังกล่าวคือการป้องกันการขยายกระแสความนิยมในการปกครองตามระบอบคอมมิวนิสต์ นับจากปี ค.ศ. 1945 เป็นต้นมากระบวนการเมืองโลกหลังสงครามโลกครั้งที่สองค่อยๆก้าวสู่ยุคของสงครามเย็น ภูมิภาคยุโรปได้กลายเป็นเวทีสำคัญของการปะทะกันของสองแนวคิดทางการเมืองที่แตกต่าง ในปี ค.ศ. 1949 เยอรมนีเองได้ถูกแบ่งออกเป็นสองประเทศ กล่าวคือ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Federal Republic of Germany หรือ “เยอรมนีตะวันตก”) และ สาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมนี (German Democratic Republic “เยอรมนีตะวันออก”)

ในช่วงเวลาระหว่างปี ค.ศ. 1946 และ ปี ค.ศ. 1950 กลุ่มนักคิดและนักการเมืองได้พากันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือในระดับภูมิภาค ในปี ค.ศ. 1946 Winston Churchill นายกรัฐมนตรีอังกฤษในขณะนั้น ได้เสนอการรวมตัวแบบ “สหพันธรัฐยุโรป (United States of Europe)” ในปี

ห้าทศวรรษของมิตรภาพฝรั่งเศส – เยอรมนีกับสหภาพยุโรป: จากคู่อริสู่การเป็นกลไกหลักของการบูรณาการ

ค.ศ. 1948 ได้มีการประชุมที่กรุงเฮกของกลุ่มนักการเมืองและนักคิดที่สนับสนุนการรวมตัวระดับภูมิภาค ซึ่งกลุ่มนักคิดเหล่านั้นรวมไปถึงกลุ่มผู้ก่อตั้ง “ประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้า” (European Coal and Steel Community: ECSC) อันได้แก่ Robert Schuman Paul-Henri Spaak หรือแม้กระทั่ง Konrad Adenauer การประชุมครั้งดังกล่าวได้นำไปสู่การก่อตั้ง “คณะมนตรีแห่งยุโรป” (Council of Europe) ในปี ค.ศ. 1949 ทว่ากรอบความร่วมมือและกลุ่มประเทศสมาชิกขององค์กรดังกล่าวนั้นไม่ได้มุ่งเน้นไปที่การก้าวข้ามปัญหาทางการเมืองที่มีระหว่างคู่อริในช่วงสงคราม ประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมนียังคงต้องการพื้นที่ทางการเมืองที่จะประสานผลประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของทั้งสองฝ่ายได้โดยตรง

การแก้ไขปัญหาคัดแย้งระหว่างประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมนีด้วยการตั้ง “ประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้า” ในปี ค.ศ. 1950 นั้นจึงนับเป็นก้าวสำคัญที่ทั้งสองประเทศมุ่งการใช้วิธีการประสานผลประโยชน์แห่งชาติในทาง “ปฏิบัตินิยม” (Pragmatism) เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการถือครองทรัพยากรทางอุตสาหกรรมหนัก อันได้แก่ ถ่านหินและเหล็กกล้า การจัดตั้ง “องค์กรบริหารร่วมกันเหนือรัฐ” (High Authority) นับเป็นก้าวสำคัญที่คู่อริในสงครามได้หันมาหาการแก้ปัญหาภายใต้กรอบการเจรจาทางการทูตและการบริหารระหว่างประเทศ หลังจากที่มีความร่วมมือดังกล่าวได้รับการสถาปนา ประเทศทั้งสองต่างก็มองเห็นถึงความจำเป็นที่จะส่งเสริมพัฒนาการขององค์กรดังกล่าวให้มีความเป็นสถาบัน (Institutionalization) อย่างต่อเนื่อง

สำหรับฝรั่งเศสและเยอรมนี การส่งเสริมพัฒนาการด้านความร่วมมือระดับภูมิภาคในเชิงลึก หรือ การบูรณาการยุโรปมีความจำเป็นที่จะต้องยึดเอาความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนทิศทางการบูรณาการของยุโรปให้เป็นไปตามความต้องการของทั้งสองฝ่าย เป็นที่ทราบกันดีว่าวิสัยทัศน์ในการบูรณาการของทั้งสองประเทศนั้นแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง :

ฝรั่งเศส มีจุดประสงค์สำคัญที่จะอาศัยพื้นที่ของการบูรณาการยุโรปเพื่อ

หวนคืนสู่การเป็นมหาอำนาจในเวทีระหว่างประเทศและรักษาสถานะดังกล่าวเอาไว้ ด้วยความที่ประเทศฝรั่งเศสมีลักษณะเป็น “รัฐเดี่ยว” (Unitary State) เน้นระบบการบริหารประเทศแบบรวมศูนย์อำนาจ (Concentration) ดังนั้นวิสัยทัศน์ที่ฝรั่งเศสมีต่อการบูรณาการยุโรปจึงเน้นไปที่ระบบ “รัฐบาลสัมพันธ์นิยม” (Intergovernmentalism) กล่าวคือ การบริหารการบูรณาการโดยรัฐซึ่งจะทำงานร่วมกันใน “คณะมนตรี” (Council) การตัดสินใจในประเด็นทางการเมือง (High Politics) จำเป็นที่จะต้องอยู่ในขอบข่ายอำนาจของรัฐ และ การลงคะแนนเสียงแบบเอกฉันท์ (Unanimity)¹ โดยสรุปแล้วฝรั่งเศสมีความต้องการให้การกำหนดทิศทางการบูรณาการของสหภาพยุโรปอยู่ในอำนาจของรัฐสมาชิก และต้องการจำกัดอำนาจขององค์กรให้เป็นเพียงผู้ปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐเป็นสำคัญ

เยอรมนี นั้นต้องการใช้พื้นที่ของการบูรณาการเพื่อค่อยๆ ฟื้นฟูสถานะของตนเองในเวทีระหว่างประเทศในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ในเวลาต่อมาพื้นที่ของประชาคมยุโรปหรือสหภาพยุโรปในปัจจุบันได้กลายเป็นฐานสำคัญที่ช่วยให้เยอรมนีมีบทบาทในเวทีเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศ วิสัยทัศน์ของประเทศเยอรมนีนั้นมุ่งเน้นไปที่การบูรณาการในรูปแบบ “สหพันธรัฐ” (Federalism) เน้นการมีส่วนร่วมขององค์กรทางการเมืองระดับภูมิภาคไม่ว่าจะเป็น “รัฐสภาของสหภาพยุโรป” (European Parliament) หรือ “คณะกรรมการธิการของสหภาพยุโรป” (European Commission) ให้เข้ามามีส่วนในการกำหนดนโยบายของสหภาพยุโรปเอง วิสัยทัศน์ดังกล่าวนี้มีที่มาสำคัญจากการที่เยอรมนีเป็นสหพันธรัฐ เน้นการปกครองแบบกระจายอำนาจ (Decentralization) นอกเหนือไปจากนี้ การที่ฝ่ายสัมพันธมิตรได้วางรากฐานการปกครองของประเทศเยอรมนีให้รัฐสภามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการบริหารประเทศตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง สิ่งดังกล่าวนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถอธิบายถึงมุมมองของประเทศเยอรมนีที่มีต่อการบูรณาการยุโรป

¹ Calla, Cécile, Demesmay, Claire. “Que reste-t-il du couple franco-allemand?”, *La Documentation Française*, 2013, p. 104.

เมื่อฝ่ายหนึ่งมุ่งเน้นที่จะให้การบูรณาการเป็นไปในรูปแบบความร่วมมือที่หลวม โดยเน้นเพียงกรอบความร่วมมือแบบ “รัฐบาลสัมพันธ์นิยม” (Intergovernmentalism) และ อีกฝ่ายหนึ่งมุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่องค์กรระดับภูมิภาค (Communitarian Method) ความจำเป็นที่จะหาพื้นที่การตกลง “ผลประโยชน์แห่งชาติ” (National Interests) ร่วมกันจึงเกิดขึ้น

แน่นอนว่าความร่วมมือที่เกิดขึ้นระหว่างสองประเทศมีจุดเริ่มต้นมาจากการเห็นประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและการเมืองร่วมกันดังได้กล่าวไปในข้างต้น นอกเหนือไปจากนี้การบูรณาการยุโรปได้ถูกมองว่าเป็นเครื่องมือสำคัญของทั้งสองประเทศในการที่จะควบคุมการกำหนดนโยบายของกันและกันในระดับภูมิภาค ทั้งนี้พื้นที่ทางการบูรณาการได้เปิดทางให้ทั้งสองฝ่ายได้ใช้เป็นช่องทางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อมิให้ประเทศใดประเทศใดหนึ่งได้ประโยชน์แต่เพียงฝ่ายเดียว สิ่งที่จะลี้มไปเสียมิได้คือการที่ผู้นำของทั้งสองประเทศต่างปรารถนาที่จะเห็นผลของความร่วมมือนี้เพื่อที่จะก้าวพ้นความเป็นคู่กรณีที่มามีมาในอดีต

ในทศวรรษของผู้นำฝรั่งเศสนับตั้งแต่ประธานาธิบดี Charles de Gaulle เป็นต้นมาได้มองเห็นถึงความสำคัญที่จะต้องสถาปนาความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายอย่างเป็นทางการ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและเกิดความเป็นสถาบัน (Institutionalization) ในที่สุด บัจยดังกล่าวประกอบกับความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาอาศัยกันของทั้งสองประเทศ หรือ สภาวะน้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า (Interdependency) กล่าวคือ ประเทศฝรั่งเศสมีความต้องการที่จะอาศัยศักยภาพทางเศรษฐกิจของเยอรมนีเพื่อที่จะส่งเสริมบทบาททางการเมืองของตนในเวทีระดับภูมิภาคและในเวทีระหว่างประเทศ ทางฝ่ายเยอรมนีก็มีความต้องการที่จะใช้ความทะเยอทะยานทางการเมืองของประเทศฝรั่งเศสในการที่จะผลักดันบทบาทของตัวเองในเวทียุโรปและนานาชาติ ด้วยเหตุนี้ทั้งสองฝ่ายจึงตกลงที่จะลงนามใน “สนธิสัญญามิตรภาพเอลิเซ” (Treaty of Élysée) เมื่อวันที่ 22 มกราคม ค.ศ. 1963

สนธิสัญญาดังกล่าวได้สถาปนากรอบการพบปะพูดคุยอย่างเป็นทางการ

ของผู้นำทั้งสองฝ่ายในด้านการเมือง ความมั่นคง การต่างประเทศ และ วัฒนธรรม นอกเหนือไปจากนี้ สนธิสัญญาเอลิเซได้พลิกโฉมหน้าประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือสนธิสัญญาดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงภาพความสัมพันธ์ที่ก้าวพ้นความขัดแย้งที่มีระหว่างฝรั่งเศสและเยอรมนีที่มีมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1870 จนกระทั่งปี ค.ศ. 1945² การพบปะของผู้นำทั้งสองประเทศอย่างสม่ำเสมอ นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1963 เป็นต้นมาได้ทำให้ประเทศฝรั่งเศสและเยอรมนีได้รับการมองว่าเป็นหุ้นส่วนและกลไกสำคัญของการบูรณาการระดับภูมิภาค ความสัมพันธ์ดังกล่าวจึงกลายเป็นที่มาของหลายๆ สำนวนในสื่อระหว่างประเทศไม่ว่าจะเป็น “Couple franco-allemand” ที่มักจะได้ยินกันในแวดวงวิชาการด้านยุโรปศึกษาในประเทศฝรั่งเศส หรือ ที่ “Franco-German Motor” ที่มักนิยมนำมาใช้กันในการวิชาการด้านยุโรปศึกษาโดยทั่วไป คำกล่าวขานดังกล่าวล้วนแล้วแต่สื่อความหมายถึง ความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้น และการเป็นหุ้นส่วนสำคัญ เป็นหัวใจและกลไกสำคัญของการบูรณาการระดับภูมิภาค

ห้าสิบปีของการเป็นกลไกหลักของการบูรณาการยุโรป และมุมมองทางทฤษฎี

การปรับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศนั้นไม่ใช่เส้นทางที่โรยไปด้วยกลีบกุหลาบ ดังที่ได้กล่าวไปในข้างต้นว่าวัฒนธรรมทางการเมืองการปกครองของทั้งสองประเทศได้สร้างความแตกต่างในเชิงทัศนคติของผู้นำทั้งสองฝ่ายที่มีต่อการบูรณาการของสหภาพยุโรป ความต่อเนื่องด้านความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายที่มีมาตลอดห้าสิบปีนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1963 ส่วนสำคัญนั้นมาจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำ ในปัจจุบัน หลายครั้งที่นักสังเกตการณ์การรวมตัวยุโรปรวมไปถึงผู้สื่อข่าวจะกล่าวถึง ฝรั่งเศสและเยอรมนีในเชิงของการมีหุ้นส่วน และ เป็นกลไกสำคัญ

² Krotz, Ulrich, Schild, Joachim. “Shaping Europe: France, Germany, and Embedded Bilateralism from the Élysées Treaty to Twenty-First Century Politics”, Oxford University Press, 2013, p. 54.

ของการขับเคลื่อนหรือผลักดันนโยบายระดับภูมิภาค อันที่จริงทัศนคติดังกล่าว เพิ่งได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจังนับตั้งแต่ยุคของประธานาธิบดี Valéry Giscard d'Estaing และ นายกรัฐมนตรี Helmut Schmidt เป็นต้นมา³ ทั้งนี้เนื่องมา ผู้นำทั้งสองมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นเป็นการส่วนตัว และเป็นยุคที่ผู้นำทั้งสอง ประเทศสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างเต็มที่เพื่อผลักดันนโยบายระดับภูมิภาค ด้วยเหตุนี้การสนับสนุนภาพ “คู่ฝรั่งเศส-เยอรมนี” (Couple franco-allemand) จึงได้เกิดขึ้นและกลายเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาการรวมตัวของสหภาพยุโรป

นับตั้งแต่มีการรวมตัวของสหภาพยุโรปในปี ค.ศ. 1950 จนกระทั่งปัจจุบัน นักวิชาการด้านยุโรปศึกษาได้ให้ความสำคัญต่อผู้นำของสองประเทศประมาณ 7 คู่ ได้แก่ Charles de Gaulle - Konrad Adenauer (ค.ศ. 1958 - 1963), George Pompidou - Willy Brandt (ค.ศ. 1969 - 1974), Valéry Giscard d'Estaing - Helmut Schmidt (ค.ศ. 1974 - 1981), François Mitterrand - Helmut Kohl (ค.ศ. 1982 - 1995), Jacques Chirac - Gerhard Schröder (ค.ศ. 1998 - 2005), Nicolas Sarkozy - Angela Merkel (ค.ศ. 2007 - 2012), François Hollande - Angela Merkel (ค.ศ. 2012 - ปัจจุบัน) ภาพความสัมพันธ์ของผู้นำทั้งสองฝ่ายนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1958 เป็นต้นมาได้รับการเชื่อมโยงกับการรวมตัวระดับภูมิภาคอย่างไม่ทางที่จะสามารถแยกออกจากกันได้ สภาวะน้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่าได้กลายเป็นจุดเชื่อมโยงให้มิตรภาพดังกล่าวเกิดความเป็นสถาบัน ผู้นำของทั้งสองฝ่ายนับตั้งแต่ นายพล Charles de Gaulle ผู้ริเริ่มการติดต่อกับเยอรมนีอย่างเป็นทางการ ได้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ส่วนบุคคลเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศให้มีความต่อเนื่องตลอดห้าสิบปีที่ผ่านมา แน่นนอนว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่ได้ราบรื่นเสมอไป นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1963 จนกระทั่งปี ค.ศ. 1995 กลุ่มผู้นำที่เข้ามาบริหารประเทศล้วนแล้วเป็นผู้ที่ได้เคย

³ Soutou, Georges-Henri. “L'Émergence du couple franco-allemand: un mariage de raison”, *Institut français des relations internationales*, avril 2012, p. 727.

มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับสงครามโลกครั้งที่สอง ฉะนั้นแล้วสิ่งที่อยู่ในความตระหนักของผู้นำนอกเหนือจาก “ผลประโยชน์แห่งชาติ” แล้วคือการรักษาพัฒนาการของการรวมตัวเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งที่จะปะทุขึ้นเป็นสงครามดังในอดีต ทว่าผู้นำนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995 เป็นต้นมานั้นเป็นกลุ่มผู้นำที่เติบโตมาในบริบททางการเมืองหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ดังนั้นทัศนคติของผู้นำทางการเมืองนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995 เป็นต้นมาจึงมีความเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์แห่งชาติมากกว่ากลุ่มผู้นำในช่วงสี่ทศวรรษแรกของการบูรณาการ อย่างไรก็ตามแม้ว่าการให้ความสำคัญต่อน้ำหนักเรื่องความสัมพันธ์ในระดับส่วนบุคคลจะแตกต่างกัน แต่การดำเนินการติดต่อและปรึกษาหารืออย่างเป็นทางการของทั้งสองฝ่ายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายระดับภูมิภาคนั้นมีมาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ปัจจัยดังกล่าวจึงได้ทำให้นักวิชาการด้านยุโรปศึกษาที่เฝ้าจับตามองพัฒนาการของ “คู่ฝรั่งเศส-เยอรมนี” ได้แก่ Ulrich Krotz และ Joachim Schild ได้นำเสนอทฤษฎี “Regularized Bilateral Intergovernmentalism”⁴ จากกรอบความสัมพันธ์ของสองประเทศนี้ขึ้น ทฤษฎีดังกล่าวมุ่งศึกษาและประเมิน “การติดต่อกันอย่างต่อเนื่องของรัฐบาลที่ได้รับการพัฒนาไปสู่เวทีการพบปะอย่างเป็นทางการ”⁵ ลักษณะสำคัญของทฤษฎีดังกล่าวมี 5 ประการอันได้แก่

1. การพบปะกันอย่างสม่ำเสมอของแต่ละฝ่ายจะต้องเกิดขึ้นอย่างเป็นประจำและเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายต่างประเทศ
2. ปรากฏการณ์ “Regularized intergovernmentalism” เกิดขึ้นเมื่อปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างรัฐบาลเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและมีการเพิ่มการติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง

⁴ Krotz, Ulrich, Schild, Joachim. “Shaping Europe: France, Germany, and Embedded Bilateralism from the Élyées Treaty to Twenty-First Century Politics”, Oxford University Press, 2013, pp. 50 – 74.

⁵ Ibid. (Krotz, Ulrich, Schild, Joachim), p. 53.

3. กรอบทฤษฎีดังกล่าวมักใช้กับความสัมพันธ์แบบทวิภาคี หรือ กรอบความสัมพันธ์ที่จำกัดตัวแสดง (Minilateralism)
4. ตัวแสดงที่เกี่ยวข้องในกรอบทฤษฎีนี้มักเป็นตัวแทนของรัฐ องค์การระดับภูมิภาค และ องค์การระหว่างประเทศ
5. ทฤษฎีนี้เลือกจำกัดที่จะศึกษาตัวแสดงในระดับผู้นำหรือข้าราชการระดับสูง

ความต่อเนื่องในการไปมาหาสู่และการร่วมมือระหว่างรัฐบาลและภาคราชการของทั้งสองประเทศตลอด 50 ปีที่ผ่านมาหลังจากการลงนามใน “สนธิสัญญาเอลิเซ” ได้ทำให้กลไกความสัมพันธ์ระหว่างฝรั่งเศสและเยอรมนีกลายเป็นเครื่องมือสำคัญของทั้งสองประเทศที่จะผลักดันนโยบายการบูรณาการ ความสัมพันธ์ดังกล่าวมักจะได้รับการยกเป็นตัวอย่างของ “Regularized intergovernmentalism” และได้รับการมองว่าเป็น ความสัมพันธ์แบบทวิภาคีที่มีความเป็นสถาบันในระดับที่ยากจะปฏิเสธ

บทสรุป

ตลอด 50 ปีของความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศในการร่วมมือกันทางการเมืองระดับภูมิภาค ประเทศทั้งสองได้เรียนรู้ที่จะก้าวข้ามความเป็นคู่กรณีที่เคยมีระหว่างปี ค.ศ. 1870 จนกระทั่งปี ค.ศ. 1945 ประเทศทั้งสองได้เรียนรู้ที่จะประสานผลประโยชน์แห่งชาติผ่านการสานสัมพันธ์ทางการทูตและพัฒนากรอบความสัมพันธ์ทวิภาคีให้มีความเป็นสถาบันจนกระทั่งกลายเป็นกลไกหลักของการบูรณาการ แม้ว่าการเมืองภายในจะประสบปัญหามากน้อยเพียงใด ผู้นำทั้งสองประเทศยังยึดมั่นที่จะคงสถานะของกรอบความสัมพันธ์ดังกล่าวเอาไว้ กรอบความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นตัวอย่างของการประนีประนอม (Compromise) ที่นำไปสู่การส่งเสริมสถานะทางการเมืองของทั้งสองฝ่ายในเวทีระดับภูมิภาคและเวทีระหว่างประเทศ สิ่งที่จะปฏิเสธเสียมิได้ในปัจจุบันคือผลของความเป็นสถาบัน

ของสนธิสัญญาเอลิเซนั้นทำให้ประเทศฝรั่งเศสและเยอรมนียืนหยัดเป็นกลไกสำคัญของการกำหนดนโยบายและการบูรณาการ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในเวทีระหว่างประเทศ

ปรากฏการณ์ที่สำคัญและจะไม่กล่าวถึงเสียมิได้คือการที่ภาคประชาสังคมของทั้งสองประเทศก็เป็นส่วนผลักดันสำคัญที่ทำให้กรอบความสัมพันธ์ดังกล่าวสัมฤทธิ์ผลเป็นอย่างดี ภายใต้กรอบความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ประเทศทั้งสองได้ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางการศึกษา การเคลื่อนไหวข้ามพรมแดนและการแลกเปลี่ยนบุคลากร สิ่งเหล่านี้ได้ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายนั้นมีรากฐานที่แข็งแกร่งทั้งในระดับผู้นำและในระดับของสังคมโดยทั่วไป ในโอกาสที่กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สิบประเทศกำลังจะก้าวไปสู่ปีแห่งการสถาปนาประชาคมอาเซียนในปี ค.ศ. 2015 ประสบการณ์ดังกล่าวสามารถนำมาเป็นเครื่องเตือนใจและเป็นแรงบันดาลใจ (Inspiration) ให้กับอาเซียนได้ในวิถีของอาเซียนเอง นอกเหนือไปจากนี้กรอบความสัมพันธ์ดังกล่าวยังนำมาซึ่งการนำไปศึกษาวิเคราะห์ และเปรียบเทียบกับกรณีอื่นที่อาจสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ของฝรั่งเศสและเยอรมนีเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาความขัดแย้งได้อีก

•

บรรณานุกรม

- Allain, Jean-Claude, Guillen, Pierre, Soutou, Georges-Henri, et al. "Histoire de la diplomatie française de 1815 à nos jours", Perrin, 2007.
- Calla, Cécile, Demesmay, Claire. "Que reste-t-il du couple franco-allemand?", La Documentation Française, 2013.
- Devin, Guillaume, Smouts, Marie-Claude. "Les organisations internationales", Armand Colin, 2011.
- Kahn, Sylvain. "Histoire de la construction de l'Europe depuis 1945", Presses universitaires de France, 2011.
- Krotz, Ulrich, Schild, Joachim. "Shaping Europe: France, Germany, and Embedded Bilateralism from the Élyées Treaty to Twenty-First Century Politics", Oxford University Press, 2013.
- Rittberger, Volker, Zangl, Bernhard. "International Organization: Polity, Politics and Policies", Palgrave Macmillan, 2006.
- Soutou, Georges-Henri. "L'Émergence du couple franco-allemand: un mariage de raison", Institut français des relations internationales, avril 2012.
- Guérot, Ulrike. "Noces d'or franco-allemandes: Le Couple est-il fini?", Institut français des relations internationales, avril 2012.



